

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris
Theologi Architectura Christiana**

Sandaeus, Maximilianus

Coloniæ Agrippinæ, 1653

Sermo II. Materia Parietis, qui est Spes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

habent admixtam cum summis cruciatibus consolatio-
nem inexplicabilem propter certam Spem salutis.

SERMO II.

Materia Parietis, qui est S P E S.

ARTICULUS I.

Parietes varii generis, diversitate à Materiâ desumptâ.

VT declaretur ex quâ-nam sit materia Par-
seu Murus Domus Sapientiae, qui Spes dicitur,
tur, sumo ex Architecturâ Vitruvii, non tantum
generis esse Parietes, quoad materiam. Alii
enim, & antiquissimi, sunt lateritii, structi ex lateribus
crudis, sole tantum coctis & duratis. Est enim apud
Vitruvium, later alius crudus, alius coctus, idemque testaceus,
rigens & sonans, velut testa videlicet. Crudi duriti-
mæ soliditatis, & ad diuturnitatē ædificiorum egregie
præstare usus existimantur. Lateritia autem structura
publicis, privatis, regalibus etiam ædificiis utebantur
olim: quod enumeratione copiosa demonstrat Vitruvius
& ex eo totidē penè verbis, suppresso nomine, Plinius
ne quis miretur similia è recentioribus fieri, Græci, inquit,

(a) Vitruvius lib. 2. cap. 8. (b) Plin. lib. 35. cap. 14.

præterquam ubi è silice fieri poterat structura, parietes lateritios præulere: sunt enim æterni, si ad perpendicularum fiant, ideo & in publica opera, & regias domos adduntur. Sic struxerunt murum Athenis, qui ad montem Hymettum spectat. Sic Patris ædes Iovis & Herculis: quamvis lapideas Columnas, & epistylia circumdarent. Domum Trallibus regiam Attali. Item Sardibus Cræsi, quam gerusiam fecere. Halicarnassi Mausoli, quæ etiam nunc durant. Lacedemone quidem excisum lateritius parietibus opus tectorium propter excellentiam picturæ ligneis formis inclusum Romam deportare in adilitate ad comitium exornandum Muræna & Varro Quod opus cum per se mirum esset, translatum tamen magis mirabantur. Addit Plinius, Romæ non fieri ædificia istiusmodi, quod sesquipedalis paries, non plus quam unam contignationem toleret, cautumque sit, ne communis crassior fiat, nec intergerinorum ratio patiatur. Quod fortasse antiquitus fuit receptum: mutatum postea, nam lego Augustum Cæsarem, Romam ex lateritiâ marmoream reddidisse. Nunc verò, Romæ ædes tum sacræ, tum profanæ, eaque amplissimæ sunt lateritiæ, inter ceteras, Ædes IESU Salvatori erecta Societatis nostræ, qua vix ulla extat Urbe tota postquam à D. Petri discesseris, augustior.

PARIETES alii cõstituuntur ex duro lapide, silice vel marmore quadrato, aut alterius figuræ. Est & Paries formaceus, qui duabus tabulis circumdatus, tanquã in formam infercitur: Isidoro dicitur *formatus*, seu *formatius*. De Hamamensibus populis retulit Plinius, domos sale montibus suis exciso, ceu lapide, construere. Pygmæos autem suas casulas luto, pennis, ovorumque putaminibus condere. O muros ferreos! Est quidam *Paris* dictus *Cratitius*, qui nempe, ad similitudinem Cratis, ex arre-tis transversisque cannis, arundinibus, aut perticis, lignis-ve componitur, & velut contextitur. *Cratiti velim*,
inquit

inquit Vitruvius, *ne inventi quidem essent; quantum enim
 leritate, & loci laxamento profunt, tanto majori, & commo-
 sunt calamitati, quantum ad incendia, ut facies sint parati.* Pu-
 ribus eosdem vituperat idem Architectus libro secun-
 do, cap. VIII. Ex quâ verò materiâ constet Paries Spei
 innotescet, si quomodo in altum educatur docuer-
 mus.

ARTICULUS II.

P A R I E S -- S P E S

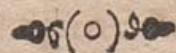
Quomodo exsurgat, & firmetur.

VT Spei Paries erigatur, requiritur imprimis fun-
 damentum, sive fulcrum Fidei: hæc nisi primò firmetur,
 nunquam Spes confurget & stabilietur. De Muro
 civitatis illius, quam vidit Joannes Apostol. Apocalyp-
 XXI. & Ædificium spirituale, præter Jerosolymam celestem,
 denotabat, scribit veridicus inspector: *Erat ædifi-
 catura Muri illius ex lapide Iaspide.* Ubi, cum exprimat
 lapidem, reor de fundamentali loquutum. Iaspidem,
 gemma semper virens, magnæ firmitatis Fidei
 designat, ejusque inconcussam constantiam, quæ
 pro Spei substernenda est. *Fides*, inquit Paulus Apo-
 st. *Ad Hebr. XI, 1. est sperandarum substantia,* seu fundamentum
 rerum: Fides docet Christum venisse, ut peccatores
 vos faceret. Hinc prima salutis Spes. Ex eo colligitur
 Theologi, in hæreticis, vel ob hanc causam, non potest
 esse Ædificium spirituale virtutum, quod in eis Spei
 rones non possit extrui. Carent enim Fide divinitus
 fusâ, à quâ omninò, ut à fundamento Paries Spei
 pendet.

pendet. Rectè enim, atque orthodoxè S. Augustinus in Enchiridio cap. VII. æquè Spem atque Caritatem negat posse consistere sine fide. *Fides*. inquit, *credit. Spes & Caritas orant, sed sine fide esse non possunt.* Et cap. VIII. *Neque amor, ait, sine Spe est, nec sine amore Spes: neque utrumque sine fide.* Quocirca, ut illa, quæ putantur credere, & dicunt se credere hæretici, non credunt per supernaturalem & Christianam fidem, quæ est virtus divinitus infusa, sed per naturalem quandam & adquisitam; ita neque ea, quæ sperant, si modò sperent aliquid, sperant per virtutè Spei Christianam, & supernaturalem, sed per Spem quandam in se verè desperabundam: certè, naturalem duntaxat, & usu quodam adquisitam: à qua, utpote infirma & debili, facilè decidunt in desperationè. Quamobrem non est existimandum, Spem transnaturalem solum corrumpi per contrariam desperationem, aut subiecti corruptionem, sed etiam everto fundamento suo, quod est fides supernaturalis; aut Deo desinente conservare; aut quando bonum, quod sperabatur, non apprehenditur, ut possibile ad obtinendum per verum Dei auxilium, sed per phantasticum, aut imaginarium, voluntate humana excogitatum. Quod, secùdum nostram Theologiam, est sperare in homine. Quare, non tantùm Pelagiani, qui propriis, seu naturæ viribus sperabant salvari; sed Lutherani quoque, qui absque meritis sperant salvari per solam Fidem suam specialem, dicendū sunt sperare in creatura, vel homine, atque idcirco in vanum.

FIDEI ergo Christianæ jacto fundamento, reor e- quidem, PARIETEM-SPEM omnes optimorum Parie- tum habere qualitates. Et imprimis, partim esse *æneum*, partim *lapideum*, ex marmore, partim *lateritium*. Decla- to. Primæ partes & imæ Parities Spei sunt ex ære. Ani- madver-

madvertistis, fortasse in magnis quibusdam palatibus
 fundamento collocari solitos majores lapides coronæ in
 modum, quibus ceteri superponuntur. Simile quid fit in
 ædificio spirituali Virtutum Christianarum. Fide divina
 in anima firmata prima pars parietis est instar Coronæ
 æreæ Duobus enim nititur Spes, quæ Æris symbolo rep-
 resentantur: nempe, Promissione DEI, & Iure-iurando
 hæc enim lapidibus omnibus aliis supponuntur, & quæ
 quid est superius locatum sustentant, faciuntque ut firmis-
 missimus sit *Parietis-Spes* paries, & maximè longævus
 utrumque est ære perennius. Ita docuit nos Apostolus
 Architecturæ sacræ optimus magister. *Ad Hebræ. vi. 17.*
Volens, inquit ille, ostendere Pollicitationis hereditatis immu-
bilitatem consilii sui, interposuit Ius-iurandum, ut per duos
immobiles, quibus impossibile est mentiri DEUM fortissimus
latium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam Spem.
 Ex quibus deducitur, Spem Christianam niti primo
 quidem Promissioni divinæ, quæ infallibilis est: deinde
 Iure-iurando DEI, quo utitur DEUS aliquando: sive
 humanæ imbecillitati consulat, siquidem homines
 sperant firmiter, nisi quod iure-iurando est confir-
 matum; sive, ut suam in genus humanum propensissimam
 voluntatem magis, magisque declaret; denique, ut
 consilii immutabilem rationem manifestet, sicque Spem
 mortalium firmiorem faciat. Quis enim vacillet in
 illius rei, quam intelligit non tantum pollicitatio-
 ne divina, sed sanctissimo quoque juramen-
 to ab immutabili DEO addictam
 sibi?

ARTICULVS III.

MISERICORDIA DEI

Quomodo se habeat ad Spem, quæ Parietem.

QVONIAM pollicitus est hominibus DEUS, quod minimè illis debebat, ex Misericordiâ, idcirco hæc meritò concipitur, ut *Nexus* ærei illius fundamenti, quod Coronæ instar, imam Parietis Spei partem ambit. Quare plurimum debet Spes Misericordiæ, qua subtracta paries ille facillimè corruit. Hinc S. Bernardus Sermone LXI. in Cant. ubi differit de divitiis Divinæ Misericordiæ in foraminibus Vulnerum Christi, *Meum*, inquit, *meritum*, id est, initium, basis, fulcrum confidentiæ, Spei, meritorum, est *miseratio Domini*. Non planè sum merita inops, quàm diu ille *miserationum non fuerit*. Quod si misericordia Domini multa, multus nihilominus ego in meritis sum. Et præclare S. Hilarius in Psalmum LI. Non enim illa ipsa *Iustitiæ opera* sufficerent ad perfectæ beatitudinis meritum, nisi Misericordia DEI etiam in hac *Iustitiæ voluntate* humanarum demutationum, & motuum non reputaret vitia. Spes igitur in misericordia DEI in seculum seculi. Nimirum, admiscetur bonis fidelium operibus multæ imperfectiones, defectus, peccata, quamvis venialia, quæ indigent misericordia Domini, DEI que indulgentia & remissione, ut beatam nostram Spem assequamur & salvemur.

Huc spectat in genua illa confessio S. Augustini libro tertio contra Cresconium cap. VII. Ad existimationem magnum magna testium, qui me noverunt suppetit copia: ad DEI verò conspectum sola conscientia, quam contra vestras criminationes cum intrepidam geram; non me tamen sub oculis

Omnip-

Omnipotentis justificare audeo, magisq̄ ab illo affluentem misericordie largitatem, quam Iudicis summum examen expecto. Et illud S. Ambrosii, qui in extremo vitæ suæ ita circumstantes alloquebatur, ut refert in ejus vita Paulinus: *Nec sic vixi, ut me pudeat inter vos vivere: nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus.* Quæ verba S. Augustinus, ut narrat Possidonius, & admirabatur & laudabat, dicebatq̄ ab Ambrosio prolata, ne præfidens crederetur de sum purgatissimis moribus præsumere: Spem enim suam maximè in Misericordiæ divinæ fundamento locandam non ignorabat. Est etiam S. Bernardi illa observanda doctrina: Epist. XLII. Utilissimum esse coram Deo non justitiam prætere, sed misericordiam postulare. Didicerat scilicet orandi formulam Domino gratissimam, quam usurpabat Propheta Daniel cap. ix. *Non in justificationibus nostris prosternimus preces nostras ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis.*

ARTICVLVS IV.

MERITA CHRISTI

Sunt Lapidés Parietis Spei.

CORONÆ hætenus descriptio imponuntur firmissimi Lapidés, & saxo quolibet quadrato fortiores ita vocor. MERITA CHRISTI Salvatoris Nostri, ex quibus *Spes-Pariés*, tanquam lapidibus, construitur. De his lapidibus accipio illud Tobiaë XIII. de prædicantis puritatem & simplicitatem Ierusalem: *Ex lapide precioso omni circuitus murorum ejus.* Quid preciosius sudore, Sanguine, meritis Christi? Ob hanc causam CHRISTUS dicitur

SPES

SPES nostra. Ad Coloffensēs primo cap. *Christus in vobis*
Spes gloria, quem nos annunciamus: id est, Christus suis labo-
ribus, doctrina, sudore, passione, meritis, Parietem Spei
in vobis erigit. Et i. ad Timoth. i. Paulus Apostolus secun-
dum imperium DEI, & Salvatoris nostri, & IESV Christi
SPei Nostræ. Quomodo Christus dicitur Spes Nostræ: Pri-
mò quidem quia est causa Spei nostræ, tum objectiva,
& materialis, ut loquuntur Theologi: siquidem spera-
mus Christi visione & fruitione beari: tum effectiva &
meritoria: speramus enim per Christum, ejus gratia,
passione, ac Meritis salutem nos consequuturos: tum fi-
nalis, quoniam finis Spei nostræ ac patientiæ, & omnis
virtutis est Christus. Deinde verò, quia Meritis Salvato-
ris erigitur in nobis Murus Spei inexpugnabilis inimico-
rum insultibus. In Christo & per Christum bona omnia
sperantur. Animosè S. Bernardus in conflictu verbali,
seu alteratione cum Diabolo, dixisse fertur: Fateor, non
sum dignus ego, nec propriis possum meritis obtinere
regnum cœlorum. Ceterùm Dominus meus duplici ju-
re illud possidens, hereditate Patris, & Merito Passionis,
altero ipse contentus, alterum mihi donat. Fidebat ergo
maximè in Meritis Christi.

Quod etiam faciebat S. Catharina Senensis, quam
 cum Dæmon ad desperationem deducere conaretur,
 increpando de vita pessimè acta, illa liberè professa est:
 Vera sunt, quæ dicis, & ego me peccatricè fateor. Verū
 Domini Vulnerum recordor, in quibus OMNEM SPEM
 meam reposui. In Domini Vulneribus abscondar: & ejus pre-
 cioso sanguine abluam animam meam, & omnia peccata mea de-
 labo. Confuderunt tam generosi pectoris verba adver-
 sarium, immò velut totidem saxa in fugam egerunt. Iis-
 dem armis cum hoste configere assuetus S. Bernardus,
 frequenter suos admonet, ut omnem suam fiduciam

Quarta Pars.

Ii

con-

constituant in Meritis Passionis & Vulnerum CRUCIFIXI: & dicant confidenter: Merita mea Vulnera Domine. Tua merita mea sunt: in illis SPERO, in illis confido: in illis ego ex me pauperimus, ditissimus sum. *Serm. XI. in Cant. Ego fidenter, quod ex me mihi deest, affertur mihi ex visceribus Domini mei, quoniam misericordia affluunt nec desunt foramina per quæ effluant. Foderunt manus eius & pedes, Latusque lancea foraverunt. Et per has rimas mihi sugere mel de Petra, oleumque de saxo durissimo: id est, stare, & videre quam suavis est Dominus. Copiosa redemptio datur est nobis in Vulneribus Jesu Christi, Salvatoris nostri, magna multitudo dulcedinis, plenitudo gratiæ ac perfectio Virtutum. Sic igitur MERITA CHRISTI D. veluti lapides, ex quibus constructur PARIES-SPES, considero.*

ARTICVLVS V.

OPERA BONA

Seu Merita fidelium proborum sunt, veluti Lateres ad Spem, quæ Parietem.

LAPIDIBUS istis innectuntur LATERES. Sic apparet Opera bona fidelium, facta in Christo, quæ sunt Merita vitæ æternæ: ex quibus Murum Spei lateritium componi mihi persuadeo. Spes enim Christiana, constructa posita fide, & misericordia ac pollicitatione DEI, & Meritis Salvatoris, operibus etiam bonis fidelium constructur. Cujus contrarium pessimi in Architecturâ sacra dascalii, hæretici nostri temporis profitentur. Qui dicunt, hominem Christianum non debere ullo modo Spem salutis collocare in bonis suis operibus quam per gratiam Christi factis. Ita passim asseruit, scripsitque

Luthes

Lutherus, idemque propugnavit Calvinus lib. tertio Institut, cap. xii. §. 3. & 4. in quibus acriter contendit, nullam in propriis meritis fiduciam esse collocandam. Calvino adhærent affectuæ, & alii hujus ævi sectarii. Sed nos habemus firmiorem quem amplectimur, Propheticum sermonem, quo erudimur, Vitam æternam esse mercedem bonorum operum: præmium cœleste conferri hominibus secundum mensuram & proportionem operum: DEUM, ut justum judicem, regnum cœlorum, velut debitum præmium ex justitiâ Bonis operibus reddere, ex quibus Spes confurgit. *Fiducia magna erit coram DEO.* inquit Tobias cap. iv. *elemosyna, omnibus facientibus eam: Clarissimè Rex David: Psal. xvii. 21. 22. Retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi. Quia custodivi vias Domini, nec impiè gessi à DEO meo. Quoniam omnia judicia ejus in conspectu meo, & justitias ejus non repuli à me. Si iniquitatem, qua est in manu tua abstuleris, dicitur Iobi xi. & non manserit in tabernaculo tuo injustitia, tunc levare poteris faciem tuam, & habebis fiduciam proposita Spe.*

SED quoniam Opera fidelium Naturam respicere possunt, & Gratiâ Christi, quomodo sint, veluti lateres, ad Spei-Parietem idonei, docet Paulus Apostolus ad Corinthios scribens, quos monet, ne insistant operibus, ut sunt naturæ fœtus, sed ut gratiæ. *Fiduciam, inquit, talem habemus per Christum ad DEUM, non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex DEO est.* 2. ad Corinth. 3. Quibus disertè explicat, quatenus sive cogitationes bonæ, sive actiones studiosæ ad Spei-Parietem constituendam concurrunt: nempe, nō ut sunt ex nobis, seclusa à DEI gratiâ, sed, ut sufficientia nostra, & valor actionum ad salutem comparandam ex DEO est. Itaque, prout operationes illæ, sunt

liberalitatis, ac munificentiae divinae beneficia, extruunt Murum Spei ac fiduciae Christianae, tanquam materia. Nos autem ut cooperatores quidam Architectae supremi, & illius murarii, ejus auspiciis & subsidio, eodem producimus, & ad parietem componendum apertimus. Quo sensu bene dixit S. Basilius: lib. de Spir. S. cap. 24. *Homo ex operibus justitiae salvatur.*

NEQUE, nisi ab ignaro omnis bonae Theologiae dicitur potest, in Christi injuriam cedere (ut obijciunt ad verberarii, simplicium se ductores, quod sibi persuadeant Christiani, Catholici, Papistae, Bona opera ad Parietem-Spei extruendum adhiberi, quasi non sufficiant Christi Servatoris Merita. Siquidem merita Justorum non opponuntur meritis Christi sed illis originem suam habent; & quicquid in eis est laudabile redundat in laudem meritorum Domini. Ipse enim est *Vitis, nos palmites* Joan. xv. *Et sicut palmes non possunt fructum, nisi manserint in vite, sic & nos nihil possumus sine Christo facere.* Quis autem dicat, detrahi de gloria Vitis, si palmites ejus sint fecundissimi, & nultum fructum adferant? Eiusdem autem sapientiae est, asserere, quod detrahatur de gloria Christi, si servi ejus per gratiam ejus, per fidem, ejus dono infusam, per Caritatem, ejus beneficio inspiratam, per spiritum ejus munere in corde diffusam, abundant bonis operibus, quibus debeatur corona justitiae. Quae haec est deliratio?

ARTICULUS VI.

ANALOGIA

Operum bonorum cum Lateribus.

BONA fidelium opera *Lateres* appellamus. Attendatur, quid sint, & quomodo conficiantur, apparebit convenientia. Substantia Lateris est terra, lutum, gleba

Sole

Sole vel igne coctus duratur, & lapidis instar, fit idoneus ad extruendum parietem. Humana mortalium, quamvis Christianorum fidelium, opera, si in se spectentur, sunt terrea & lutea, nihil habet præclari, nihil nobilitatis, nihil cœlestis illius venustatis, ac proinde cœlesti gloria non sunt dignæ. Pronunciat id Paulus, & verè, quia divino afflatus spiritu ad Romanos VIII. *Non sunt condigna passiones hujus temporis ad futuram gloriam, qua revelabitur in nobis: hoc est, si cuncta, quæ in hac vita perferri possunt mala, cum cœlesti Beatorum gloria comparentur, neque ratione substantiæ, neque ratione aliorum, quæ ipsius conjunguntur in eodem genere, illi respondent. Nimirum, actiones humanæ si considerentur, non quæ manant à gratia, sed quæ ipsæ per se viribus humanis eliciuntur, nihil merentur, nihil adjumenti adferunt ad vitam æternam: immò indignæ sunt ad tale, tantumque præmium. Quo nomine, Pauli illo testimonio nixus, indignas appellat Augustinus diversis locis. (a) Et S. Bernardus acutè plura complectens: *Non sunt condigna passiones hujus temporis (omnes vitæ præsentis labores ætæ, molestiæ) ad præteritâ culpam, quæ remittitur, ad præsentem consolationem gratiæ, quæ immittitur, ad futurâ gloriâ, quæ promittitur nobis. Si verò coquantur, tum radiis solaribus divinæ gratiæ, tum in Caritatis fornace, divinæ benevolentiæ flammis succensæ, durantur in Lateres firmissimos Meritorum, & sunt ad Parietem-Spei maxime idonei. Nam sic, id quod in præsentem est momentaneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis. Siquidem actio hominis fidelis ex gratia, & unita gratiæ meretur vitam æternam. Quanta inde Spes, & quàm magna fiducia? Sicut oleum, inquit Auctor Operis imperfecti.**

(a) lib. 5. de civit. c. 8. lib. 35. q. 85. (b) S. Bernard. in ps. 50.

fecti. Hom. 15. in Matth, accendit lumen lucernæ; ita bona opera excitant fidem cordis, & dant confidentiam animæ. Hinc ad bona opera alacriter exercenda incitat fideles S. Cyprianus: *Praclara aïens, res & divina est, Fratres carissimi, salutatio, solatio, solatio, um grande credentium, securitatis nostræ salutatio, praesidium, munimentum SPEI, tutela fidei, medela peccati.*

ARTICULUS VII.

SIMILITUDO LATERUM

Quibus Operum Bonorum generibus potissimum conveniat.

QVÆ nam, dicat aliquis, sunt illa Opera, quæ, velut Lateres, Parietem-Spei constituunt? Varia reperitur in sacro Codice, sed primum locum obtinet, laborum in Dei causa susceptorum Tolerantia: aut voluntariam calamitatum perpeffio. *Vnusquisque mercedem accipiet secundum suum laborem, inquit Apostolus I. ad Corinth. cetero. Item, si compatimur & conglorificabimur ad Romanos VIII. Quæ ferè semper conjungit S. Paulus, ut ostendat tunc demum Murum-Spei in nobis erigendum, cum plurimos labores in patientiâq; lateres divinæ gratiæ nexu copulaverimus. Atque ita colligit ad Romanos VII. eos, qui Christi Patientiam imitantur, fore etiam beatitudinis, & ejus gloriæ participes, ac sic firmiter sperare posse. Si, inquit, complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul & resurrectionis erimus: Si autem, paulo post reperit, mortui sumus cum Christo, credimus, quia simul vivemus cum Christo. Et in altera ad Corinthios primo cap. Socii passionum estis, sic eritis & consolationis. Verissimum est illud: Per multas operationes oportet nos intrare in regnum Dei. Actorum XIV.*

QVA

QVA de causa cū in Epist. ad Hebræos idē Apostolus primos gētis suæ fideles collaudasset, q̄ vinctis cōpassi essent, & rapinam bonorum suorum cum gaudio suscepissent, subdit ad Hebr. x. 35. *Nolite amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem, ut voluntatem DEI facientes, reportetis promissionē.* Nolite, inquit, amittere confidentiā. Græca vox emphasis habet, ἀποβάλλετε hoc est, ne abijciatis Spem & confidentiam, quam ex rebus fortiter gestis, & malorum tolerantia: vobis, ut Murum firmissimum erexistis. Erat enim, ut commentatur S. Chrysostomus, magna eorum apud DEUM confidentia, Græcè πρὸς ἐπιτομία. Cujus specimen egregium Paulus ipsemet præbuit, quādo scripsit ad Timotheum: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo, reposita est mihi corona justitiæ quam reddet mihi Dominus in illa die justus iudex: non solum autem mihi, sed & iis, qui diligunt adventum ejus, secunda ad Timoth. iv.* Tum subnequit in epistola ad Hebræos: *Patientia vobis necessaria est, Græcè ὑπομονή, cuius loco Latinus Interpres ponit Patientiā, non tantum malorum tolerantiam significat, sed patientem expectationem, quando Spe præmii duramus in malis, & nos rebus melioribus servamus.*

ARTICULUS VIII.

LATERES PATIENTIÆ

Quo-nam Igne coquantur.

DEVM modum exædificandi *Parietem lateritium Spei* exponit, tāquam Sapiens Architectus, Paulus Apostolus, præmittit, se in rerum adversarum tolerantia,

seu tribulationibus gloriari potius, quàm fatigari
 frangi, tum ita differit, causam ejus reddens, ad Rom.
 nos v. *Scientes, quod tribulatio patientiam operatur, patientia
 autem probationem, probatio verò Spem.* Qua gradatione
 quæ, meo judicio est accurata admodum, ostendit, quomodo
 modo supremus Architectus in hominibus Parietes
 Spei erigit. Nam primùm operationes humanas velut
 terram argillosam igne coquit. Quis ille Ignis? Tribulatio,
 quam appellari ignem in divinis litteris notissimum
 est. Sic interpretamur illud: *Transivimus per ignem & aquam
 & eduxisti nos in refrigerium.* Psal. LXXV. Et, *Cum ambulaverim
 in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te,* Isaie XLII.
 Illud etiam: *Liberasti me a pressura flamma, quæ circumdedit
 me, & in medio ignis non sum estuatus,* Ecclesiastici LI. Hoc
 modo Tertullianus libro IV. contra Marcionem exponit
 illud Christi D. Luca XII. 49. *Ignem veni mittere in terram,
 & quid volo, nisi ut accendatur?* ut ignis afflictionum
 resque adversas significet. Nimirum, præmunire voluit
 Christus Discipulorum animos ad ferendas fortiter persequutiones,
 quo animo magis a quo eas ferrent, dicit se ipso mittendas
 esse, id est, suo permisso, & propter hoc. *Ignem veni mittere
 in terram:* nempe, me conscio, & non impediente, quod vobis
 in bonum cedat, tribulationes obvenerint. Id aliis verbis
 repetit Dominus eodem capitulo inferius: *Putatis quia veni
 pacem dare in terram: non dico vobis sed separationem.*
 Et Matthæi X. *Non veni pacem mittere, sed gladium.*
 Tam autem separatio, quàm gladius, denotat Tribulationem,
 cujus sunt symbola.

TRIBULATIO igitur, dum patientiam operatur, architectonicè loquar, ignis lateres coquit, ad Speculum extruendum.
 Nam tribulationem patientiam operari, non est aliud, quàm patientiæ desideria, & animi
 destinationem ad quilibet ferendum durare, ac velut

in Laterem, qui non frangatur, ignis virtute cœlestis cogere. Et observate hic, quæso vos. Quemadmodum idem ignis lutosam terram indurat, & facit laterem, ceram verò, ac metalla dissolvit & facit mollia; ita Tribulationem eandem à Deo in ossa mortalium immisam, pro diversa conditione hominum, indurare, & mollia efficere: patientiæ & impatientiæ effectricem: bonis robur fortitudinemque addere, malis diffidentiam timiditatemque generare. Notavit hoc discrimen S. Bernardus epistola xxxii. ad Abbatem S. Nicasii, in quâ gradationem gradationi opponens, *si ut Sanctis*, inquit, & *Electis tribulatio operatur patientiam, patientia probationem, probatio Spem: Spes autem non confundit: sic, damnandis è contrario, tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatione desperationem: desperatio autem interimit.*

JAM verò, Patientiæ Lateribus excoctis, dum unum patiendi actum alteri aptè nectit Architectus Christianus, ostendit imprimis, quantum in fidei documentis profecerit, tum demonstrat animi robur ac fortitudinem. Atque ita Patientia dicitur gignere probationem, dum patientia rerumque adversarum tolerantia probitatem, constantiamque viri declarat. Ita ferè V. Beda, (a) qui *Patientia*, inquit, *probationem operatur, quia ille, cujus patientia non vincitur, perfectus est, & probatus.* Rursus, Probatio Patientiam operatur, quia facit fideles per patientiam exerceri & per hoc fides ipsorum quàm sit perfecta probatur. Sic tandem longa patientiæ exercitatione Spei Murus constituitur. Siquidem *probatio operatur Spem*, inquit S. Anselmus, (b) *quia unusquisque ex eo, quod per tribulationes insuperabilis probatus est, incipit habere Spem, id est, certitudinem divinæ gloriæ, quæ humane rationi vana videtur, sed testimonio virtutis firmatur.* li 5 AR-

(a) Tomo v. in fine. (b) S. Anselm. in c. 5 epist. ad Rom.

ARTICULUS IX.

LATERES SYMBOLICI

*Humilitas, Firmitas, Varietas.**Ad Parietem Spei erigendum adhibendi.*

S BERNARDUS in libello moralium sententiarum tria Laterum genera ad Spei Murum perficiendum congerit: *Spem, inquam, nostrā triplex ratio discutit & roborat. Humilitas collata Sapientia: Firmitas constantis patientia. Veritas inspirationis occulta.* Ex quibus & similibus, quo modo Spes concipiatur, & roboretur, seu Spei Murum constituatur, multis eleganter deducit, At verò, s. Gregorius exponens officium seduli in Ecclesia operarii, de quo dici potest, quod est Jobi VII. *Sicut dies Mercenarius dies ejus.* Ita disserit de hoc ipso argumento lib. VIII. Moralium. *Electus quisque vitam suam, quasi dies Mercenarius pensans, tanto fidentius Spe tendit, quanto nunc robustius perstravit ad laboris incrementum. Qui si de cursu presentis temporis pensat, dies cum operibus numerat: ne à labore vacua transcurrat vite momenta formidat. Adversis gaudet, passione reficitur, in rorerefovetur: quia subsequenti vite premiis, tanto se remunerari largius conspicit, quanto pro amore illius quotidianis mortificationibus verius impendit.* Hinc namque est, quod cives supernae patriæ Conditori ejus Psalmistæ vocibus dicunt: (a) *Propitius, Te mortificamur tota die.* Hinc S. Paulus: (b) *Quotidie mortificamur propter vestram gloriam Fratres.* Hinc iterum dicit: (c) *Ob quam causam hæc patior: sed non confundor: Scio enim quod non deperdi credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum servare illud.*

(a) Psal. 43 (b) 1. Corint. 15. (c) 2. ad Timoth. 1.

illum diem. Sancti igitur Viri, quot labores nunc Veritati commendantes exhibent, tot jam remunerationis pignora inter SPEI CUBICULUM clausa tenent.

ARTICVLVS X.

SPES MVRVS ÆREVS.

Æs bona Conscientia. Æs solidum, durum, incorruptibile.

AD SPEI Parietem erigendum non *Lapides* solum & *Lateres*, verum etiam *Æs* adhibetur: est enim is parte aliquâ *Æreus*. Qualem Murum nominat Sacer scriptor *Jeremiæ* I, *Ego dedi te hodie in civitatem munitam, & Columnam ferream, & in Murum æreum.* Quod-nam illud *Æs*? *Bona Conscientia*, quæ vel ipsa sola Murus æreus dici potest.

Nil conscire sibi, nulla palelescere culpa.

Hic Murus aheneus esto.

Siquid autem est, quod Parietem Spei firmat, est **BONA CONSCIENTIA**. *Si cor nostrum*, inquit *B. Joannes*, *non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad DEUM.* Bona Conscientia cum fiduciâ Murum componit. Unde *S. Augustinus* præfat. in Psalmum xxxi. *Quomodo mala Conscientia tota in desperatione est, sic BONA Conscientia tota in Spe.* *Et erunt tria hæc, de quibus dixit Apostolus, Fides, Spes, Caritas.* Alibi tria etiam nominat, sed pro Spe Conscientiam Bonam ponit: ille enim sperat, qui Bonam Conscientiam gerit. *Finis enim præcepti est Caritas de corde puro & Conscientia bona.* Quem autem pungit mala conscientia retrahit se à Spe, & non sibi sperat, nisi damnationem. Ut ergo speret regnum, habeat bonam conscientiam; & ut habeat bonam conscientiam, credat, & operetur: quia quod credit fidei est, quod operatur, caritatis est. Et quo-

quo-

quoniam *Bona Conscientia* nascitur ex bona vita bonique operibus, postquam B. Joannes dixit, Epist. i. cap. 3, *Si cor nostrum non reprehendit nos, fiduciam, παρρησίαν, habemus ad DEUM*; subjungit: *Quoniam mandata ejus custodimus, & ea, quæ sunt placita coram eo facimus.* Simili modo Paulus Apostolus Bonæ Conscientiæ bonam vitam copulat, in alterâ ad Corinth. i. cap. *Gloria nostra hæc est, Testimonium conscientie nostræ, quod in simplicitate, & sinceritate DEI, & non in sapientia carnali, sed in gratia Dei conversati sumus in hoc mundo.*

Ex hoc Laterum genere parietem Spei extruxerat Sapiens mulier Susanna apud Daniele, quæ cum de adulterii crimine castissima accusaretur, Danielis XIII, *flens suspexit in cælum: erat enim cor ejus fiduciam habens in Domino.* Et, cum duceretur ad mortem, exclamavit voce magnâ, & dixit: *DEUS æterne, qui absconditorum es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant; Tu scis quia falsum testimonium tulerunt contra me, & ecce morior. Sed non defervit sperantem in se Dominus. nota est historia.*

ARTICVLVS XI.

MURI EX SALE.

Quomodo materia similis ad Parietem-Spei adsciscatur.

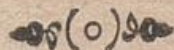
MVROS alicubi è Sale construi à fide dignis auctoribus refertur. Certè, Plinius lib. xxxi. naturalis Historiæ cap. vii quod inscribitur, *De generibus Salis, Carthago inquit, Arabia oppido, muros domosque massis Salis faciunt aqua ferruminantes.* In qua re illud mirum animadvertitur quod cum Sal aqua dissolvatur, in muris illis confirmatur solidius. Quod probat etiam diligens Scriptor lib. dorus.

dorus. *lib. 16. c. 2.* De Hamnianensibus quoque, qui undecim diebus à Syrtibus majoribus incolunt scribit Plinius: Domos sale montibus exciso, seu lapide, construunt: id etiã confirmant alii. Ad Parietem-Spei extruendum massæ salis plurimum conducunt. Sale multa significantur Divinis litteris: hæc præcipuè. I. VERBUM DEI, quod, veluti SAL, rebus corruptibilibus tribuit quandam incorruptionem: quod est condimentum omnis doctrinæ: & quo mens humana suavius, quàm quibuslibet epulis saginatur. Quid autem adeò Spem firmat, quàm VERBUM Domini pollicitationibus de æterna nobis vita plenissimum? II. Sale, *Gratia* indicatur. Ita Origenes homilia VI. in Ezechiel. Hinc qui gratia sunt præditi, dicuntur sale saliti, quasi gratiosi, Ezechielis XVI. Et proverbialiter etiam apud profanos dicitur falsus, gratiosus: insulsus, qui gratia destitutus. Sal Gratiæ divinæ humorem peccati noxium desiccet. Sine hoc autem nulla pars Parietis-Spei consistit. Refert Albertus M. libro de Aquatilibus, cap. de cocleis, Limacem, Sale super eum projecto totum ferè liquefcere, & in aquam viscosam converti. Limax hominem terræ affixum, aut luto immersum symbolicè denotat, cœlestia minimè curantem, qui cum Gratia DEI Sale divini Verbi, in ejus supremam partem, mentem videlicet, sparso, tenerescit, & in aquam, lacrymis sæpe erumpentibus, quibus DEUS, ut visco capi solet, convertitur. III. Sal, Pœnitentiæ, Paupertatis, Humilitatisq; sunt symbola: hæc enim accommodatè per Salem exprimentur. Pœnitentia, quia carni molesta, & acris, incorruptionem caussat. Paupertas, quia salem & cuminum pauperes esitant, ex veteri proverbio, & usu communi. Constat etiam sale, salillo, & tenui salino frugalem victum indicari. Sic dicitur pauper salem lingere; vel salinum regustatum digito terebrare,

brare,

brare, ut lufit Perſius. Denique decantatum eſt illud, *περι ἄλα καὶ κύμινον*, *juxta Salem & cuminum*, quæ pauperum morum ſunt epulæ. *Humilitas*, ſeu *vilitas*: ita ſalis emptum mancipium dicitur, tum ob vilitatem, tum ob contemptibilitatem. Omnia autem hæc mirificè conducunt ad Murum-Spei erigendum. Si mundo ſis contemptibilis, ſi voluntariè humilis, vilisquæ, ſi pauper ſpiritu, ſi pœnitentiæ deditus, ſpera in Domino, imple te enutriet, & ad regnum cœlorum perducet. IV. *Sal* item Prudentiã denotat, & Diſcretionem, quam neceſſe eſt ſalire omnia Chriſtianorum opera. *In omni oblatione tua offeres Sal*, inquit DEUS, Levitici ſecundo: id eſt, diſcretum ſit & rationabile obſequium ac ſacrificium. Nec diſpliceat graviffimorum quorundam auctorum myſtica expoſitio, Statuam ſalis, in quã mutata fuit vox Lothi, prudentiæ fuiſſe figuram, qua ipſa caruit. (a) V. Denique, *SAL* Chriſti eſt imago ſymbolica. Chriſtus verus eſt *Sal* ſine quo, ſeu meritis illius, oblatio omnis Deo eſt inſulſa & inſipida. Itaque, haud ineptè dixerit quidam, *Piam* ex iſtiusmodi maſſis ſalis, *Parietem-Spei* ad ſurgere. Si tamen aqua quadam ferruginentur, qua natiſta illa? Demonſtratum eſt aliàs, Aquam in ſacris noſtris ſignificare myſticè S. Spiritum, & ejus gratiam: hac ſal iſti lapides non conſumuntur, ſed conglutinantur, firmanturquæ.

(a) Philo lib. de ſacriſ. Ruper. in Levit. cap. 10. Gonzalez de Medis tract. de Sale Delrius tom. 1. Adag. 109, Maiolus Colloc. 18.

ARTICULVS XII.

MURI EX GLACIE

A quibus-nam construuntur.

DIVERSAM ab hætenus nominata ad Muros materiam Aquilonares adhibent: construunt enim parietes ex glaciei fragmentis, ea ratione formaque compactis, quibus marmora componuntur. Olao teste: sicut enim, inquit, bello terrestri fossæ ac valla fiunt ab iis humo lignis congestis, ita glaciei fragmentis mari constituuntur. Sed ô futile munimentum! quod ad radiorum solarium repercussum ignisque odorem liquefcit. Heu quam multi Aquilonaribus similes Parietem-Spei suæ ex glaciei fragmentis construere conantur. Nimirum, qui in operibus omni Caritatis calore destitutis & malitiæ frigore congelatis Spem fiduciamque suam collocant: qui gloriantur in peccatis, qui gaudent cum malè fecerint, qui exultant in rebus pessimis. Sed murus iste ad Solis Justitiæ conspectum, ut glacies liquefit ac diffluit.

(*) *Olauus lib. II. cap. 20. & 21.*

ARTICULUS XIII.

PARIES - SPEI EX LUTO

A quibus construatur.

REPERIUNTUR nonnulli, sed imperiti planè Architecti, qui ex mero luto, neque sole neque igne dura-

durato, Parietem-Spei suæ exædificât. Hirundines quidem naturæ instinctu ac magisterio nidos luto conficere sæpe aspexi, nunquam domum ad inhabitandum luto conflare posse audivi. Videmus & ridemus ociosos adolescentes, hieme, dum densa nix ad cubiti altitudinem adsurrexit, propugnacula ex globis niveis & turriculas extruere, quæ vix sunt diariæ, & Sole lucente, vel tepescente aura, aut imbre cadente dissoluuntur. His similes sunt, qui Spem suam ædificant ex operibus à tantum profectis, nullis divinæ Gratia radiis, nullo caritatis calore firmatis. Quicquid enim à nobis ita provenit, luteum est, vilius luto & fragilius. Ita ædificabant Pelagiani hæretici, quorum error erat, non indigere hominem transnaturali Gratia auxilio ad opera vitæ æternæ meritoria producenda.

ALIO titulo eandem imperitiam in ædificando, aut puerilitatem nobis impingunt hujus temporis sectarii. Cùm enim ipsi doceant, Spem fiduciam-ve Christiani in bonis operibus qualibuscumque constitui non posse; audiant autem Catholicos, quos vocant Papistas, Spei suæ Parietem præcipuè quidem è quadrante Meritorum Christi saxi, tum ex aureis divinæ promissionis laterculis, denique ex bonorum operum lateribus erigere, popello persuadent, nos, Hirundinum instar, imperitè ex luto ædificare. Existimant enim, opera quæ nos dicimus bona, & ut Lateres divinæ Gratia igne coctos ad structuram habemus, nihil esse aliud, quam meras sordes, fimum, lutum aut si quid est vilius. (a) Id disertè Calvinus hæresiarcha, cujus istud est pronuntiatum: Omnis opera hominis, etiam in Dei gratiam recepti, & sanctificati, esse peccata lethifera. Sic enim legitur libro tertio Instit. (b) *Habemus ne unum à Sancto*

(a) Bellarm. lib. 5. de Justif. cap. 7. Valentia 2. 2. disp. 2. q. 1. p. 1. Cap. 14. §. 4.

exire opus, quod si in se censeatur, non mereatur justam opprobrij mercedem. Putat igitur omnia justorum opera, si secundum naturam suam spectentur, damnationis mercedem mereri: nā mox subdit: *Duobus his fortiter insistendum: nullum unquam extitisse pii hominis opus, quod si severo Dei judicio examinaretur, non esset damnabile. Adhuc, si tale aliquod detur (quod possibile homini non est) peccatis tamen, quibus hominem laborare certum est, vitiatum ac inquinatum gratiam perdere.* Quocirca alibi reprehendens Petrum Lombardum, quem Magistrum sententiarum vocant, quod scripserit, Spem gigni in nobis ex Gratia DEI & meritis præcedentibus: *Quis, inquit, non merito tales bestias excretur?* At quam sit vera Catholicorum de bonis operibus, quam falsus sectariorum de iisdem error propriis locis demonstramus.

(a) Lib. 3. Inst. cap. 2. §. ult.

ARTICVLVS XIV.

EX PENNIS CEV PYGMÆI

Parietem Spei erigunt Presumptuosi.

DE Pygmæis mira refert Plinius (a) inter cetera, Spithamæos esse, ternas spythamas longitudine, hoc est, ternos dodrantes haud excedentes, salubri cœlo, semperque vernante in montibus ad Aquilonem oppositis degere. Eos à gruibus infestari Homerus quoque prodidit. Fama est, insidetes arietum caprarumque dorsis, armatos sagittis, veris tempore, agmine composito ad mare descendere & ova pullosque alitum mari-

Quarta Pars.

K k

tima-

(a) Plin. lib. 7. cap. 2. (b) Iuuenal. Saty. 13. Quorum tota cohors pede
est altior uno.

rimarum consumere. Ad Architecturam quod spectat, casas sibi ex luto, pennisque, & ovorum putaminibus construere. Pygmæos imitantur, quibus pennæ seu plumæ sunt materia, è quâ Parietem suum erigunt. Superbiæ vanitatisque meræ illa sunt symbola. Itaque pennæ ædificant, qui in operibus superbis gloriantur, ac proinde de se de præclarè gestis jactant, & fiduciam omnem suam in externis quibusdam virtutum officiis, ac typis arrogantiaque vitiat. Dicunt fastu Pharisaico: Nos sum sicut ceteri hominum: jejuno bis in sabbato: decimas do omnium quæ possideo.

Ille ego qui quondam. ----

ARTICULUS XV.

EX OVORVM PUTAMINIBVS

*Spei-Parietem exstruunt
Hypocrita, Simulatores, Dolosi.*

NONNULLI cum Pygmæis simili utuntur materia illi nimirum, qui externa quadam pietatis specie fallunt oculos; qui faciunt foris multa, quæ videntur bona, sed intus medullam non habent; cortice pulchro sunt, sed cassâ nucleo. Opera exteriora sunt veluti cortex circa fructus, putamen in ovis, quæ, si intus sit tellus, aut luteum, ut nucleus, alicujus sunt precii; at, defunt ista, sunt mera purgamêta, quisquiliæ, peripsennæ. Haud secus, orare linguâ, jejuna stomacho, peregrinari pedibus, corpus macerationibus affligere, invitem

hospi-

hospitalia; adire carceres, & similia virtutum officia, si cum pietate interna, cum desiderio DEO placendi, cum sincero affectu misericordiae, Caritatis, & religionis sint conjuncta, atque ex iis proficiantur, alicujus sunt precii ac emolumenti, perficiunt opera interiora, augent, ornant. At verò, si tantùm sunt exteriora, & corporis quaedam functiones, quæ prava intentione exercentur, ac viciantur, nullius sunt meriti, & velut putamina inferorum sterquiliniis deputantur. Ex iis tamen Spei suæ Casam ædificant, ut ridiculi Pygmæi Hypocritæ, & in iis fiduciam suam ponunt. Æstimate quàm sint tui, quos Murus ex ovorum putaminibus cingit!

ARTICVLVS XVI.

PARIES CRATICIVS SPEI

Quomodo conficiatur ex Arundinibus à Mundanis.

ITA appellat parietem Architectus ex Vitruvio, (a) qui ad similitudinem craticis, ex arrectis transversisque cannis, arundinibus, aut perticis componitur. Certè, inveniuntur non pauci, qui Spei suæ Murum faciunt Craticium, dum Spem suam omnem ponunt in hominibus, qui sunt arundine cannaque magis mobiles, & fragiliores baculo arundineo. Hos Architectos, ut insipientes habet, ac detestatur DEUS, cujus illud est effatum Jeremiae XVII. *Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit craticium suum, & à Domino recedit cor ejus. Erit enim quasi myrica in deserto, & non videbit cum venerit bonum: sed habitabit cum siccitate in deserto, in terrâ salsuginis, & inhabitabili.*

K k 2

Bene-

(a) *Parietis Craticius ligneis craticibus, aut canni, in modum craticii constat.*

Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia
ejus. Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas: quod
ad humorem mittit radices suas: & non timebit, cum venerit aqua.
Et erit folium ejus viride: & in tempore siccitatis non erit solutum,
nec aliquando desinet facere fructum.

Quod dixit quondam Rabfices Assyriorum Regis
legatus, idem cuilibet ex Architectis accini potest: *(a)* In
quo confidis, ut audeas rebellare? An speras in baculo arundinis
atque confracto Ægypto? Super quem si incubuerit homo con-
minutus ingrediatur manum ejus, & perforabit eam. Sic est Pha-
rao Rex Ægypti (homo quilibet, quamvis Princeps Re-
gum terræ) omnibus, qui confidunt in se. Et quoniam in Æ-
gypto Spes suas collocabant Judæi, minabatur Deus
etiam Ægypto Ezechielis xxix. Pro eo, quod fuisti baculus
arundineus Domui Israël, ecce ego adducam super te gladium. Ita
que baculis arundineis & fragilibus cannis Spei Parie-
tem extruunt, qui in hominibus Spem suam collocant.
Convenit horum parietibus, quod de Craticijs censet
Truvius: Craticij, inquit ille, vellem ne inventi quidem essent
ob rationem superius allatam. Utinam nunquam
ventus esset Paries confidentiæ ex fragilibus Spei
manæ arundinibus constans. Celerrimè quidem con-
citur, & laxissimè se extendit: nam facile quis in divi-
magnate, Principe Spem suam collocat? Sed quàm
cile etiam invidiæ, iracundiæ, malevolentia flamma
absumitur? Itaque reiicit, & reprobat hoc parietem
genus Architectura sacra, cujus magistri idcirco reproba-
dunt sperantes in homine, in carne, aut semetipsis, & e-
cunt sæpe, in solo DEO esse sperandum.

LIBRO secundo Paralipom. xvi. In tempore illo
Hanani Propheta ad Asa regem Iuda, & dixit ei: Quia habes
fiduciam in Rege Syria, & non in Domino DEO tuo, idcirco

(a) Lib. 4. Reg. 18, 21. Isaia 36. 6.

tyast Syria Regis exercitus de manu tua. Totus est in hoc argumento Rex David Psalmo XLII. Quàm illa ad rem hanc præclara! In Te inimicos nostros ventilabimus cornu, & in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu meo sperabo, & gladius meus nõ salvabit me. Exsurge Domine, adjuva nos & redime nos propter nomen tuũ. Et Ps XLVI. Nõ in fortitudine quis voluntatem habebit, nec in tibus viri beneplacitum erit ei. Quid Ieremiã cap. XVII. ex instinctu Omnipotentis Maledictum pronunciat, qui confidit in homine: & Benedictum, qui confidit in DEO. Quæ Patres diligenter perpendunt: diserte S. Augustinus epistola quinquagesima secunda, & D. Chrysostomus homil. LVI. in Genesim, & in Psal. XVII. ubi illud: Bonum est sperare in Domino, quàm sperare in principibus, dicit non esse accipiendum cõparativè, quasi aliquo modo sit bonũ sperare in Principibus; sed Scripturam suo more ad faciliorem rudium captum, significare, simpliciter malum esse, sperare in homine etiam Principe.

ARTICULUS XVII.

SPES IN HOMINE

Aut in Creatura, An, Quando, Quomodo licita.

ERGO, dicis, nullã ratione sperandum est in homine? nullũ ab eo postulãdum auxiliũ? Conficietur inde, neque ad Cœlites confugiendũ in necessitatibus, neque in bonis operibus Spem locandam? Animadvertit hæc obduci posse S. Thomas Aquinas qui respondet. Vti non licet sperare aliquod bonum, præter DEUM & beatitudinem, sicut ultimum finem, sed solũ, sicut id, quod est ad finem beatitudinis ordinatum; ita non licet sperare de aliquo homine, vel de aliqua

creatura, sicut de prima Causa movente in beatitudinem. Adde
autem, Licet tamen sperare de aliquo homine, vel creatura, sicut
de agente secundo, & instrumentali, per quod aliquis adjuvatur
ad quacumque bona consequenda in beatitudinem ordinata.
Breviter. Non licet sperare in homine, aut aliâ creatura,
tâ, tanquam in Prima Causa movente ad beatitudinem,
sed solum, tanquam in agente secundo, atque instru-
mentali. Ex quo consequitur, *Primò*: Possè justum, & fi-
delem quemcumque in bonis operibus Spem & fidu-
ciam aliquam collocare, modò absit præsumptio, & hu-
perbia. Nam quemadmodum misericordia DEI, ita &
bona operum merita sunt vera salutis causa: licet autem
confidere in omni vera causa, quæ ad finem operatum
speratumque consequendum noscitur idonea. Exem-
plo id patet in rebus corporalibus. Siquidem agrotans
rectè confidit, non solum in arte ac industria Medici,
sed etiam in virtute & efficacia medicamentorum, At
que hoc non tam est confidere in homine & proprie
virtute, quam in eius qui virtutem contulit gratia, & in
re nostra, in DEO, cujus munera sunt bona opera. *Secun-
dò*, licitum esse, ut in operibus bonis, sic in proximorum
auxiliis Spem aliquo modo ponere cum subordinatio-
ne ad Deum, ut salutis causam principem. Ex quo se-
quitur. *Tertiò*, fas esse, in Sanctis, sive eorum precibus
intercessione Spem eadem limitatione ponere. Nam
vera Sancti possunt hominibus esse auxilio ad conse-
quendam beatitudinem: potest igitur id ipsum ab illis
postulari, possunt id homines sperare.

QVARE possunt fideles in necessitatibus suis ad alium
quem Sanctorum se convertere, ut est Jobi v. capite.
Quod consilium Eliphazi videtur sequutus Iob ipse
cap. xix. ubi supplex in hæc verba prorumpit: *Miseremini
mei, miseremini mei saltem vos amici mei.* In quæ verba scribitur

S. Angu-

S. Augustinus, videri Patientem Angelos postulare, ut pro se deprecetur: aut certè Sanctos, ut pro pœnitente orent. Idem Sanctus Doctor Sermone XVIII de Sanctis Reginam Sanctorum omnium ita alloquitur: *Tu es SPES unica peccatorum: per Te speramus peccatorum veniam: & in Te, Beatissima, nostrorum est expectatio premium.* Sanè, cùm inter omnes Sanctos emineat DEIPARA, quæ Sanctum Sanctorum peperit, non dubitavit Ecclesia Catholica in Antiphona *Salve Regina* illi dare titulum, quem quotidie usurpamus *SPES nostra*. Quomodo eam vocat B. Ephræm oratione de laudibus Virginis, & alii Ecclesiæ tum Græcæ, tum Latinæ Patres, idq; sine DEI vel Christi Domini injuria. Quomodo Apostolus absque injuria Christi vocavit Thessalonicenses *Spem suam*, *Gaudium suum*, *Gloriam suam*. Injuriam Christo haud quam intulit deditissimus Virgini Bernardus, ita de illa scribens: *Serm. de Aquæductu. Filioli, hæc peccatorum Scala, hæc mea maxima Fiducia est: hæc tota ratio Spei mea.*

QVOD autem Propheta Ieremias dixit: *Maledictus vir qui sperat in homine*, intelligendū est de eo, qui potissimam suam Spem in homine collocat, ut in Domino Deo suo nulla ratione confidat. Sic enim subsequitur: *Et à DEO recedit cor ejus.* At verò, qui piè, & vt Sancta mater Ecclesia docet, & in Sanctis, ac Sanctorum Regina confidunt, principaliter, directè, ac potissimùm confidunt in DEO. Quare nos meritò cum Ecclesia illi quotidie acclamamus, *Salve SPES nostra*, Spes instrumentaria, accidentaria, accessoria: nam primaria, princeps, substantialis est DEUS Pater, Filius, Spiritus-Sanctus DEUS VNUS & TRINUS, cui laus, honor, gloria in secula seculorum. AMEN.

(* *)

Kk 4

SER-